

Tegen een overmaat aan eigentijdsheid. Recensie van C.S. Lewis, *De zeebries der eeuwen en andere essays*

Dr. Ewald Mackay

In dit Lewisjaar verscheen er van de hand van Arend Smilde een mooie vertaling van *God in the Dock* (1979) en *First and Second Things* (1985) onder de titel *De zeebries der eeuwen*.

De bundel opent met een 'Inleiding' van de vertaler. Hierin betoogt Smilde dat er in al het werk van Lewis een impliciete samenhang zit: Lewis bouwt vanuit het diep doorleefde christelijke geloof een omvattend en consistent wereldbeeld op. Dit wereldbeeld laat zich niet als een intellectualistisch laboratorium lezen maar als een tuin waarin het voor iedereen - van kind tot grijsaard en van handwerksman tot intellectueel - goed toeven is.

In deze bundel komt dit lewisiaans-christelijke wereldbeeld op prachtige wijze naar voren. De kern ervan is dat Lewis positie kiest tegen het moderne naturalisme dat meent dat er slechts een natuurlijke werkelijkheid is die louter toevallig is ontstaan en geheel in zichzelf rust: de natuur is immanent en autonoom. Deze moderne opvatting laat zich inspireren door de modieuze en kortstondige wind van leer van de eigen tijd en de wanen van de dag.

Tegenover haar staat het door Lewis verdedigde supranaturalisme dat in en achter de natuurlijke werkelijkheid iets ziet oplichten van God. De natuur rust niet in zichzelf maar in God: zij is transcendent en heteronoom. Deze premoderne opvatting laat zich aanblazen door 'de zeebries der eeuwen'. Deze oeroude en krachtige zeebries waait uit het oosten: het is de joods-christelijke traditie van de Kerk der eeuwen die al wat edel, wijs en voornaam is uit de 'schatten van Egypte' kerstende en in zich opbamt: Plato, Socrates, Plotinus en vele andere voorname gestalten.

Het titelopstel 'De zeebries der eeuwen' is één pleidooi voor het verwijlen bij deze oude zeewind. Lees onder het zeilen oude boeken en bronnen! Lewis verbaast er zich hogelijk over dat vele studenten liever moderne dan premoderne bronnen of teksten lezen. De bronnen zelf zijn niet alleen veel rijker maar ze zijn vaak ook beeldender geschreven. Wie zich laaft aan de bronnen komt ook dicht bij God zelf als de Bron van dit alles. De lezer is dan ook in staat om weerwoord te bieden aan de modieuze winden van de huidige tijd. Zoals Lewis elders in 'Studeren in oorlogstijd' zei: 'Wie veel in andere tijden heeft gewoond is in zekere mate immuun voor de strotvloed van onzin waarmee pers en ether van de huidige tijd ons overspoelen'.

Vanuit deze supranaturalistische zeewind van de grote transcendente traditie gaat Lewis als een stoere en montere zeiler de moderne klippen te lijf.

Hij verdedigt in het opstel 'Wonderen' het bestaan van wonderen tegenover hen die ze niet willen zien vanuit hun moderne beperktheid van voorstelling. Dit opstel vormde de opmaat voor Lewis' latere boek *Wonderen*, waarin hij de kern van zijn anti-naturalisme zeer overtuigend heeft verwoord.

In het essay 'De humanitaire strafrechttheorie' werpt hij tegen het naturalisme dat het onderscheid tussen mens en dier ontkent, de vraag op waarom mensen die immoreel handelen dan gestraft zouden moeten worden: moraliteit betekent toch juist dat er een orde is die boven de natuur uitgaat en de mens dus doet verschillen van het dier?

Op typisch lewisiaanse wijze gaat hij in het opstel 'Bulverisme' in tegen het moderne denken. Lewis heeft zelf het woord 'Bulverisme' gemunt. Een 'Bulverist' is dan iemand die de opvatting van een ander - bijvoorbeeld een christen die in de opstanding uit de doden gelooft – niet allen als onzinnig bestempelt maar er ook meteen een verklaring voor heeft waarom iemand die opvatting heeft. Een christen die in de opstanding gelooft doet dat, bijvoorbeeld, omdat hij nog in een kinderlijke wensdroom leeft dat de dood niet het einde is van het leven maar een doorgang tot de hemel. In feite is de christen bang en projecteert hij zijn angst in een geloof in een hemel. Lewis laat zien dat, als dergelijk bulveriaans denken zou kloppen, het ook opgaat voor de theorie van het bulverisme zelf: een bulverist zou zo bang kunnen zijn dat er een hemel is dat hij van schrik zijn bulveristische theorie bedenkt dat dit geloof kinderlijke wensdromerij van christenen is. Met name onder Freudianen en Marxisten kan men bulveristen aantreffen.

Lewis richt zich niet alleen tegen moderne naturalisten maar ook tegen misvattingen die onder christenen de kop op kunnen steken. In 'Nieuwe Bijbelvertalingen' beschrijft hij hen die uit wat voor principe dan ook tegen nieuwe Bijbelvertalingen zijn. Lewis laat op ironische wijze zien dat deze mensen zelf vaak te vuur en te zwaar een oude Engels vertaling zoals de King James verdedigen, terwijl ze niet door lijken te hebben of willen hebben dat deze oude vertalingen met hetzelfde oogmerk zijn gemaakt als de nieuwe vertalingen, namelijk om verstaanbaar te zijn. God kan spreken via elke vertaling!

Aldus is Lewis in dit boek zowel voor ons staan binnen de christelijke traditie als daarbuiten in de wereld een spiegel. Wie dit schone boekje leest, herkent Lewis als een vroom gelovig katholiek christen die voor ons een gids kan zijn in Kerk en wereld!

C.S. Lewis, *De zeebries der eeuwen en andere essays, 1941 – 1963*, oor Arend Smilde, Uitgeverij Van Wijnen, Frankeker, 2013, isbn 978 9051 944334, 14,55 euro .